

Cobles sobre la mort d'en Joan Malet, caçador de bruixes

Jordi Pastó i Tella

Conte presentat en el 14è Premi de
narrativa curta per Internet TINET

Tinet
www.tinet.cat

Presó del Veguer de Barcelona, a dos de juliol de l'any de la Nativitat de Nostre Senyor Mil cinc-cents quaranta-nou.

No sóc ningú. Quan em mori, amb prou feines una estaca clavada al terra assenyalarà el clot on m'hauran enterrat i el meu nom caurà en l'oblit, si es que mai n'hi va eixir. Tampoc espero que ningú vessi cap llàgrima per mi. El meu únic mèrit a la vida haurà estat el haver compartit cel·la amb algú el nom del qual perdurarà en el temps, algú de qui se'n parlarà i a causa del qual seran fets versos. Aquest escrit no és sinó un recull de les vivències que em va contar de viva veu ell mateix, en Joan Malet, caçador de bruixes.

Sec com un ascle i coix d'una cama, lo mestre Malet no tenia planta de cavaller ni tampoc ho pretenia, anava vestit amb uns calçons llargs i un gavany¹ fosc ple de sorgits de tant portar-lo; si de cas en destacava alguna cosa era la mirada, feia l'efecte que podia veure l'ànima de qui tenia al davant, i, malgrat no saber gaire de lletres, enraonava de forma coherent i vivaç. L'havien empresonat a l'espera de ser jutjat, tot i que, tal i com ell mateix em va confessar, no n'esperava pas sortir viu. Per la meua part, també havia de ser jutjat, però per uns altres fets que ara no venen al cas i pels quals hauria de rebre unes quantes fuetades lligat al costell².

---

1 **Gavany**: capot amb mànegues fet de roba gruixuda.

2 **Costell**: columna o bastiment de fusta normalment situat en una plaça pública on antigament eren subjectats els reus i hi estaven exposats a la vergonya pública per un temps determinat, sovint amb tortura.

Em va dir que era nat a la vil·la de Flix, a la moreria, lloc on va aprendre l'ofici de fuster amb son pare i on hi va viure fins que un bon jorn la fortuna el dugué fins a Alcanyís. Allí es veu que es va amistançar amb una fembra que li va canviar la vida; d'això ja en feia uns quants anys, però, tot i així, la va descriure amb la mateixa fruïció que si llavors mateix la tingués just al davant: els ulls verds, la melena rissada i fosca, em va dir que tenia fisonomia de gata, i sense recança va recórrer de paraula el seu cos tot recordant el delit carnal amb el qual s'hi va sumir. Un dia però, em va dir que mentre ella dormia nua al llit va fixar-se en una taca que tenia a l'espatlla esquerra, s'assemblava al cap d'un boc i, de seguida, això li va fer sospitar que aquella fembra amb la qual es gitava no fos una fetillera. Li va passar pel cap deixar-la i fugir, però quan ja era davant de la porta s'hi va repensar, el cert és que anhelava conèixer els seus secrets. Va començar acompanyant-la al bosc a recollir herbes pels seus unguents i pocions i, poc a poc, es va anar guanyant la seva confiança fins que un dissabte al capvespre ella el va convidar a acompanyar-la a una "junta" de bruixes. Sense pensar-s'ho gaire, va acceptar i la va seguir cap les afores del poble, junts van caminar un bon tros per la ribera del riu fins arribar a una clariana a on un grup de dones ja havien encès un foc i van preparar un beuratge que ell em va dir que no va voler tastar. Quan ja era fosc, del no-res va aparèixer un home amb un cap de boc al cap i vestit amb les pells de l'animal, de seguit totes les fetilleres el van anar a rebre i una rere l'altra es van ajupir per besar-li el cul, en acabat, un altre home es va posar a tocar el flabiol i van començar a saltar i a ballar al voltant de la foguera. Exaltat com si

encara hi fos, va explicar-me que, tot d'una, totes les fembres presents es van despullar i mentre deien uns mots estranys es van untar sota l'aixel·la i el sexe amb un ungüent que feia una ferum pudent i que, seguidament, uns i altres es van posar a copular, hòmens amb fembres, fembres amb fembres, allí mateix al terra, va dir que semblava que fos un altre i no pas ell el que estava allí i que, en aquestes, l'home amb el cap de boc va ficar de quatre potes davant seu una d'aquelles fembres per tal que li donés plaer amb la boca mentre ell l'investia bruscamment pel darrere. Aquella follia diu que va durar gairebé fins a l'alba, al cap de la qual no va voler saber res més d'aquella fetillera i se'n va tornar cap a casa.

Aquell hivern va ser força cruent i la primavera següent van caure aiguats i calamarsades que van malmetre les collites i, per si això fos poc, el bestiar també va emmalaltir, qui menys tenia va començar a passar gana i infants i ancians van morir a causa d'estranyes malalties sense esperança de metges ni de medecines que els poguessin guarir. La por, va dir, amarava els ulls de la gent pel carrer i, qui més qui menys, hi va veure la mà del diable que es deia que bruixes i fetilleres havien invocat en les seves "jundes".

En aquestes circumstàncies, lo mestre Malet em va dir que va prendre consciència que només algú com ell, que havia vist les empremtes que el maligne deixava a la pell d'una fembra, que s'havia emmetzinat amb la seva mirada i havia sentit de tan a prop la ferum dels seus ungüents, podia destriar el gra de la palla entre tantes ànimes, i que si aquesta era la voluntat de Nostre Senyor, aleshores ell també estava disposat a aconseguir

el seu fat. Llavors, va dir, començà a recórrer viles i pobles, en un principi per presentar-se davant del batlle o del consell municipal i oferir-los-hi els seus serveis, però ben aviat es va fer un nom i el van començar a requerir de tot arreu.

En les seves actuacions era costum fer una crida pública segons la qual tothom, hòmens i dones, eren obligats a sortir a la porta de casa seva a una hora convinguda per tal que lo mestre Malet, acompanyat pel batlle i un jurat amb un escrivà, fessin examen cercant per tota la vila. A tal efecte es manaven tancar les portes de les muralles, si és que n'hi havien, i no deixaven sortir a ningú fins en acabat. Deia lo mestre Malet que es mirava a tothom, sense distinció de sexe ni condició, però que prestava més atenció a les fembres ja que segons ell la seva ànima podia ser més fàcilment corrompuda pel diable. Els hi mirava l'iris dels ulls i si hi veia qualsevol taca sospitosa les feia despullar i buscava altres senyals del maligne al seu cos, sobretot a les espatlles i els pits. Aquelles que denunciava per bruixes o metzineres les apuntava l'escrivà i, acte seguit, eren fetes preses a instància de la universitat³, la majoria de les quals eren vídues velles i pobres vergonyants que no trigaven gaire en ser jutjades i penjades a la forca. Ningú gosava interposar-se en el seu camí, ni tan sols aquells de més alt llinatge, al seu pas tothom acotava el cap i un murmurí de desassossec l'acompanyava de portal en portal tot esperant el seu veredict. Així fou com les enforcades van anar atalaiant les vil·les i els pobles que havien requerit els seus serveis fins que els seus actes

---

³ **Universitat:** corporació municipal.

van arribar a oïdes de l'inquisidor Diego Sarmiento, el qual el va voler conèixer en persona. D'aquellencontre, lo mestre Malet només va voler dir-me que de seguida va reconèixer la mirada de cobdícia d'aquell home i poca cosa més. Es veu que la Junta del Principat li acabava d'atorgar a l'inquisidor plens poders per denunciar i jutjar els actes de bruixeria al Principat de Catalunya i, entre altres coses, el va encoratjar per tal que "no tingués por de denunciar fembres de més alt llinatge si sospitava que podien haver fet tractes amb el diable, ja que les pobres desgraciades que fins aleshores havia empresonat amb prou feines podien pagar el dret de carcellatge⁴".

Aquesta mateixa cobejança, em va confessar, acabaria sent la seva pròpia perdició quan, dies més tard, fou requerit a Montblanc. Com de costum, va recórrer els carrers, portal per portal, acompanyat pel veguer i una junta de prohoms a la recerca de bruixes. En aquestes, em va dir que va veure venir de dalt del carrer a tres donzelles les quals anaven fent riota del que allí s'estava fent i que, en arribar on era ell amb els altres prohoms, una d'elles se li va apropar i va començar a mirar-se'l de dalt a baix tot fent mofa mentre les altres se'n reien de les seves gràcies. Tot i les mofes, lo mestre Malet va quedar meravellat per la bellesa d'aquella donzella, la qual va dir que duia un vestit llarg que li cenyia el cos de tal manera que dels pits n'eixien els fruits més dolços i fermes que havia vist mai i que tenia la pell pàl·lida com si els raigs del sol no gosessin ni tocar-la, a més, va dir que els seus llavis de tan carnosos i rogencs que eren de

---

4 **Dret de carcellatge**: dret que el carceller cobrava a cadascun dels presos per custodiar-los.

bona gana els hagués mossat amb delit llavors mateix tot acaronent-li amb els dits aquella melena fosca i frondosa; però, llavors, va dir que es va fixar en els seus ulls, verds i allargassats a l'igual que ametlles i d'una estranya lluïssor, gairebé com els ulls d'una gata, i que, en veure això, esfereït, la va fermar pel braç i la va voler fer despullar, cosa a la que ella es va negar i davant de tothom li va retreure que “qui era ell per manar fer una cosa així a la filla del batlle”, però lluny de desdir-se, lo mestre Malet la va acusar de ser una bruixa i la va fer detenir. Va dir que aquesta acció va ser molt celebrada pel poble menut⁵, fart de veure com només es feien detencions entre els seus, però a la llarga l'acabaria fent caure a ell en desgràcia, doncs aquella donzella que va fer detenir va resultar ser la neboda d'un alt membre de la cúria eclesiàstica que va fer mans i mànigues per tal que l'afer arribés a instàncies de l'arquebisbe de Tarragona, un genovès anomenat Girolamo Doria. D'aquí que, al cap de poc, lo mestre Malet fos novament cridat a palau per l'inquisidor Diego Sarmiento sota l'empara d'un guiatge⁶ seu. Aquest li va fer saber que l'arquebisbe havia convençut la Suprema Inquisició⁷ per tal que enviés un visitador⁸ i revisés tots els processos en els que lo mestre Malet havia actuat com a testimoni, per la

---

5 **Poble menut**: estament social més baix format per jornalers i gent poc privilegiada.

6 **Guiatge**: mena de salconduit que atorgava certs privilegis i protecció per efectuar un determinat viatge.

7 **Suprema Inquisició**: consell de govern de la Inquisició encarregat de elaborar instruccions, examinar informes, ordenar inspeccions i revisar causes.

qual cosa, temerós del que pogués dir en cas de ser interrogat, el va amagar a palau com qui no sap què fer amb el seu gos en acabat de que hagi fet estralls al galliner del veí i, passats uns mesos, el va foragitar de mala manera sota l'amenaça de castigar-lo amb cent assots si tornava a exercir el seu ofici al Principat.

Aquesta traïció, segons va dir lo mestre Malet, li va doldre doblement pel fet que no se li van reconèixer els serveis prestats. La bossa buida però, fa mal so, i tot i saber que s'hi jugava la pell se'n va anar a València a exercir el seu ofici, on encara va tenir temps de fer enforcar unes quantes bruixes més abans de ser detingut de nou i traslladat a aquesta presó.

Jutjat i condemnat a la foguera per la Inquisició, el seu nom perdurarà en el temps en la tornada de les cobles que foren fetes a la seva mort: “Alegreu-vos Cristians, donant lloança a Déu, que en Malet i sos enganys, han pagat lo deute seu⁹”.

---

8 **Visitador**: inspector.

9 Romanç “**Cobles ara novament fetes sobre la mort d’en Malet**”, datades a Barcelona a 2 de juliol de l’any 1549.